

הכהן או מחוצה לו, והרמב"ם פסק כדעה השניה. הרמב"ם כותב שמצוה לעשות כסדר דברים זה דווקא, אם כי הדבר אינו מעכב.

מחלוקת מהותית יותר קיימת באשר ליד בה העוף אחוז: לדעת השטמ"ק, כשם שהמליקה בימין – כך גם האחיזה, מפני שלדעתו אף זו עבודה, ואילו לדעת הרמב"ם הכהן מניח את העוף בשמאלו ומולק בימינו. גם באחרונים הדעות חלוקות בדבר.

דעת השטמ"ק שהמליקה נעשית באגודל, אם כי נראה שגם לדעתו אין זו חובה, אלא שכך נוח יותר על פי צורת האחיזה. המאירי סבור שיש למלוק בצפורן צרה, ונראה שלדעתו יש להעדיף את אחת האצבעות הקטנות. מדברי ספר החינוך עולה שניתן למלוק בכמה אצבעות בבת אחת.

בתוספתא מבואר שאין הבדל בכל זה בין החטאת לעולה, ונחלקו מפרשי הרמב"ם האם לדעתו סדר האחיזה הנ"ל נאמר בחטאת בלבד.

שבעולת העוף, שבה יש להבדיל לגמרי את הראש מן הגוף (כך דעת הרמב"ם, ראה מערכה קסג), אין צורך לדקדק כל כך באופן האחיזה, מה שאין כן בחטאת, שבה אסור להבדיל לגמרי את הראש, ומאידך מותר לחתוך את שני הסימנים (כך דעת הרמב"ם, ראה במערכה הנ"ל), ונמצא שאם העוף יפרפר – הראש עלול להנתק בקלות.

על פי מה שהתבאר לעיל בעניין לשון הרמב"ם "אם שינה ואחז מכל מקום כשרה", שהדבר מבוסס על פירושו למשנה, הרי שיש להוכיח כדעת הרדב"ז שצורת האחיזה זהה בחטאת ובעולה, שכן גם על עולת העוף כתב הרמב"ם (פ"ז מ"ב): "גם אומרו כמעשה עולה לשם עולה כשרה – ואפילו שינה במליקתה".

סיכום

בשעת המליקה הכהן אוחז את כנפי העוף בין שתיים מאצבעותיו, ואת רגליו בין שתי אצבעות אחרות. בגמ' הובאו שתי דעות בשאלה האם העוף מונח בתוך כף ידו של

מערכה קנט. מתן הדם בחטאת העוף (סד,ב)

קבלת דם העוף בכלי שרת. הזאת דם העוף נעשית ישירות מגופו, והגמרא (צב,ב) מסופקת האם מתן דמו בכלי פוסל אותו.

לכאורה בתוספתא (זבחים א,ח) הדבר מפורש: "דם כל הניתנין למעלה – מקבל בכלי ונותן ביד, ואם נתן בכלי פסול. דם כל הניתנין למטה – מקבל בכלי ונותן בכלי, אם נתן ביד פסול.... אבל בעוף אינו כן, אלא שבעולת העוף ממצה בעצמו ובחטאת העוף מזה וממצה מעצמו, כולן שקיבלו בכלי והיזו ביד, ביד והיזו בכלי – הרי אלו פסולין". וכן כתב בפירושו 'תוספות אחרות' לספרא (ויקרא חובה פרק

נאמר בתורה על חטאת העוף: "והיזה מדם החטאת על קיר המזבח, והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח חטאת הוא" (ויקרא ה,ט). שתי פעולות הזכרו כאן: הזאה ומיצוי, ויש לברר את הלכותיהן ויחסן זו לזו (על צורת המיצוי המדויקת ראה במערכה הבאה).

הזאת הדם מהעוף

בדרך כלל, זריקת דם הקרבנות על המזבח נעשית מן הכלי, המזרק שבו התקבל הדם. הזאת חטאת העוף נעשית בדרך אחרת, על ידי הנעת העוף עצמו עד ליציאת דם ממנו אל המזבח. כך נאמר בברייתא: "והזה מדם החטאת – מגוף החטאת. הא כיצד? אוחז בראש ובגוף ומזה על קיר המזבח". ופירושו רש"י (ד"ה מגוף) ותוס' (ד"ה מגופה), ש"מגוף החטאת" בא כניגוד להזאה באצבע או מן הכלי. תוס' מבארים, שהדבר נלמד מלשון "והזה" ולא "ולקח... והזה" (עיין בהרחבה במלבי"ם ויקרא אות שלד).

הגמ' להלן (צב,ב) מעוררת ספק בדין זה: "אצרוכיה הוא דלא אצרוכיה רחמנא כלי שרת... או דילמא מיפסל פסל ביה רחמנא כלי שרת?" (הנפקא מינה שם לעניין דם הנשפך מן העוף על הרצפה ואספו בכלי, האם ניתן להזותו על המזבח), ונשאר הדבר בספק, כלשון הרמב"ם (הל' פסולי המוקדשין ב,כ): "הרי זה ספק אם הכלי פוסל בדמה או אינו פוסל".

הערה 2, לפיו אין ספק שהכלי פוסל.

1. בקרן אורה שם זן בשאלה, האם על הצד שהכלי כשר – הרי זה לכתחילה. זבחי צדק שם פירש את הספק באופן מחודש (ראה מערכה רלו

הזאה מדם הראש

לצורת האחיזה יש השלכה גם על השאלה: האם דם ראש העוף כשר להזאה, או רק דם הגוף כשר לכך? בברייתא נאמר: "והיזה מדם החטאת – מגוף החטאת. הא כיצד? אוחו בראש ובגוף ומזה". רש"י מפרש ש"מגוף החטאת" לא בא לאפוקי ראש החטאת, אלא הכוונה שההזאה תהיה ישירות מגוף העוף, ולא באמצעות כלי או באצבע (וכן בתוס' ד"ה מגופה). משתמע שלדעתו גם דם הראש כשר להזאה; ומכל מקום אין חובה להזות ממנו, כמשתמע מדבריו בחולין שאין צורך לאחו בראש בשעת ההזאה. לעומתו, כותב הראב"ד (בפירושו לספרא ויקרא חובה פרק יח, ח): "מגופה של חטאת – מדם הגוף, כלומר, דם הגוף מעכב בהזאה... ודם הראש יתמצה, דם הנפש בעיני בהזאה, ודם הראש דם איברים הוא"⁵. לדעתו הזאה מדם הראש איננה מועילה כלל, כי אינו "דם הנפש" (ובהמשך כתב כמובא לעיל, ש"אוחו בראש ובגוף ומזה" הוא רק משום שהראש מחובר בגוף, ואין צורך באחיזה הראש). כיוצא בזה כתב הראב"ד גם בפירושו לקינים (פ"א מ"א), ש"מעצמה של חטאת" הוא דם הנפש. והרו"ה שם העיר עליו, שגם דם הראש הוא "דם הנפש" הכשר להזאה, ורק דם העור ודם התמצית פסולים להזאה.

החזקת הגוף בשעת ההזאה. לדעת רש"י והראב"ד די לאחו בגוף העוף, כמתואר בתמונה, ואין צורך לאחו בראשו. הרו"ה חולק, וסובר שצריך לאחו גם בראש, כדי שלא יתנתק. גם לדעת הרו"ה אין חובה להזות מדם הראש, אבל לדעתו מותר להזות ממנו, והראב"ד חולק בדבר.

בספרא (ויקרא חובה פרק יח, י) הובאה הברייתא בחולין הנ"ל בלשון אחרת (לפי גרסת הראב"ד וכמה כתבי יד): "מה

יח, ח): "מעצמה של חטאת – פירוש: לאפוקי שאינו מזה באצבע, כדאמר: ואם נתן בכלי – פסל", ואפשר שכוונתו לצטט את התוספתא. ברם, בחסדי דוד ובחזון יחזקאל פירשו שהסיפא בתוספתא איננה מוסבת על קרבן העוף (שהרי הזאתו איננה ביד, אלא בגוף העוף), אלא על לוג שמן של מצורע ודם אשמו ודם פרה אדומה, שהוזכרו לעיל מיניה בתוספתא. מעתה, אין ראייה שהדבר מעכב בו².

אחיזה העוף בהזאה

בברייתא נאמר: "והיזה מדם החטאת – מגוף החטאת. הא כיצד? אוחו בראש ובגוף ומזה". פשטות הדברים, שיש לאחו בשעת ההזאה הן בראש והן בגוף ולהזות משניהם כאחד.

בגמ' בחולין (כב, א) משמע אחרת, שם מובאים דברי ר' אלעזר בר' שמעון, המשווה בין עולת העוף לחטאת העוף: "כמשפט חטאת העוף. מה להלן אוחו בראש ובגוף ומזה – אף כאן אוחו בראש ובגוף ומזה" (להבנת שיטתו ראה להלן מערכה קסג). על כך שואלת הגמ' שם: "מאי קאמר?", ופירש רש"י: "משמע שצריך לאוחזן שניהן בתוך כף ידו, ולא סגי ליה לאחו בראש או בגוף, ומנא ליה הא בחטאת?", ועל כך משיבה הגמ': "הכי קאמר: מה להלן כשהוא אוחו בראש בגוף מזה", ופירש רש"י: "שמחובר הראש בגוף בשעת הזאה, דהא כתיב 'ולא יבדיל'". נמצא שאין צורך לאחו בראש ובגוף בשעת ההזאה, אלא שיהיו מחוברים זה לזה³. כך כותב גם הראב"ד (בפירושו לספרא ויקרא חובה פרק יח, ח): "אוחו בראש ובגוף ומזה – בראש לאו עיכובא, אלא לפי ששניהם מחוברים אי אפשר שלא יזה משניהם".

הרו"ה (בפירושו לקינים פ"א מ"א, מובא בשטמ"ק בהשמטות כאן, אות ט) מפרש את הגמ' בחולין אחרת: בחטאת צריך לאחו בראש ובגוף, מפני שההזאה נעשית בכוח, ואם יאחו רק בגוף – שמא יתנתק הראש מידו, ואין זו דרך כבוד, וגם ייראה כעובר על האיסור להבדיל. תמיהת הגמ' שם היא על העולה, מדוע בה צריך לאחו גם את הראש? הרי מיצוי הדם נעשה מאליו ולא בכוח (ראה במערכה הבאה), וגם אם יאחו בגוף בלבד – ישאר הראש מחובר לו⁴. בכך יישב הרו"ה את קושיית תוס' כאן (ד"ה אוחו), מדוע הגמ' כאן איננה מקשה כקושיית הגמ' בחולין "מאי קאמר", כי הקושיה איננה מוסבת על החטאת, הנדונה בסוגיה כאן, אלא על העולה בלבד. כדעה זו כתב בקצרה בפסקי הרי"ד כאן (בקטע שלא נדפס בפסקי הרי"ד, אלא בבטאון 'מוריה' קח, עמ' ג): "שאוחו בגוף העוף ובראשו ומזה".

4. כעין זה פירש בעולת שלמה כאן, שהקושיה היא מדוע צריך לאחו את שניהם כאחד בעולה, הרי המיצוי נעשה בנפרד, תחילה בגוף ואחר כך בראש ("מקיף בית מליקתו למזבח"), וראה במערכה הבאה.

5. מדבריו בהמשך נראה שלמד זאת מהגמ' להלן סו, א: "דרוב דמים בגוף שכיח", ראה בהערות הרב שושנה במהדור' מכוון אופק.

2. תירוץ אחר לספק בגמ' כתב בעל 'מלחמות יהודה' (לובארט, סי' כה, ב), שהספק הוא רק במקרה שהדם נשפך, ומכיוון שכעת יש צורך בכלי – אפשר שהכלי כשר בו, אבל בתוספתא מדובר בדם שלא נשפך, ואין כל צורך בכלי, ולפיכך הכלי פוסל בו.

3. אך ברש"י בכריתות כו, ב ד"ה הזאה: "שאוחו בראש העוף ומעלה ומוריד והדם ניתז", והעיר על כך הרש"ש שם.

"מיצה דמה". הגמ' מבארת שאמוראים אלו נחלקו בפירוש הכתוב: "והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח, חטאת הוא": לדעת רב אדא ההדגשה "חטאת הוא" מוסבת על דין השיריים, והדבר מלמד שמיצויים מעכב; ולדעת רב הונא המילים "חטאת הוא" מוסבות על הרישא בלבד, "והזה מדם החטאת".

בגמ' לעיל (נב,א) אומר רב פפא, שדין זה שנוי במחלוקת תנאים בברייתא שם: לדעת ר' עקיבא אינו מעכב, ולדעת ר' ישמעאל מעכב. ואמנם בברייתא אחרת אומר ר' ישמעאל במפורש שהמיצוי אינו מעכב, ו"והנשאר" פירושו – אם נשאר, אך "תרי תנאי ואלביא דר' ישמעאל". בגמ' להלן (סה,ב) סובר רב חסדא שמשנתנו, האוסרת להבדיל את חטאת העוף, סוברת שהמיצוי מעכב, ור' אלעזר בר' שמעון, המתיר להבדיל, סובר שהמיצוי אינו מעכב.⁶

להלכה נחלקו ראשונים: הרמב"ם הכריע שהמיצוי מעכב (הל' מעשה הקרבנות ז,ז),¹⁰ וטעמו, שהתירוצים בגמ' במעילה לשיטת רב הונא דחוקים (ר"י קורקוס וכסף משנה), ועוד, שעל פי רב חסדא זוהי דעת משנתנו (ר"י קורקוס). לעומתו, הראב"ד (קנינים פ"א מ"א) נקט שאינו מעכב (ובר"ה תמה עליו, שהדבר שנוי במחלוקת, ונראה שלא הכריע בדבר), וכן הסמ"ג (מ"ע קפא) והרא"ש (קנינים שם ד"ה ואם שינה)¹¹. טעמה של שיטה זו, שמכיוון שלדעת רב פפא, שהוא בתרא, ר' עקיבא סובר שהמיצוי אינו מעכב – הלכה כמותו (ליקוטי הלכות, מעילה שם), ובפרט שאף בדעת ר' ישמעאל אין הדבר ברור שמעכב, אלא יש "תרי תנאי" אליביה. עוד יש להעיר, שמדברי רבי (ז,א), הלומד את שפיכת השיריים בכל הקרבנות מ"והנשאר בדם ימצה", משתמע שמיצוי החטאת אינו מעכב, שהרי לא מצינו תנא הסובר ששפיכת שיריים מעכבת בכל הקדשים.

במקדש דוד (סי' כח,א) חידש, שגם לפי הדעה שמיצוי מעכב – די במיצוי דם הראש (אפילו לדעת הראב"ד שהזאה מדם הראש פסולה), ואינו כמיצוי דם העולה שדם הגוף מעכב בו, מאחר שלא מצינו בחטאת פסוק המלמד שמיצוי דם הגוף מעכב בה כפי שלמדנו בעולה (סו,א). טעם הדבר, מפני שמיצוי החטאת, גם לדעה שמעכב, גדרו כעין שיריים, כדלהלן.

חטאת העוף מִזָּה מִזָּה וּמִזָּה – אף עולת העוף ממצה מזה ומזה. מלשון זו משתמע שחובה להזות מן הגוף ומן הראש, אבל הראב"ד פירש גם כאן על פי דרכו, שהכוונה שהראש והגוף מחוברים בשעת ההזאה. ונראה שהכל מודים בזה, שאין חובה להזות גם מן הראש⁶. גם הרו"ה לא כתב שחובה להזות מדם הראש, אלא שהוא כשר לכך, ובדיונו על אחיזת הראש לא כתב שצריך לאחוז בו כדי שההזאה תהיה גם ממנו, אלא רק כדי שלא ישמט.

מיצוי דם החטאת – האם מעכב?

במשנה (סד,ב) נאמר: "הבדיל בחטאת, ולא הבדיל בעולה – פסולה. מיצה דם הראש ולא מיצה דם הגוף – פסולה". מהקשר הדברים משתמע, שהפיסקה השניה מוסבת בין על עולה ובין על חטאת, כלומר, שגם בחטאת המיצוי מעכב.⁷

בהמשך המשנה נאמר במפורש: "חטאת העוף... מיצה דמה שלא לשמה... פסול... אחד חטאת העוף ואחד עולת העוף... שמיצה את דמן... חוץ לזמנו – פיגול". מכך שמחשבת שלא לשמו ופיגול בשעת המיצוי מועילה לפסול ולפגל, מוכח שאף המיצוי הוא חלק מזריקת הדם, ומעכב (וכפי שמצאנו בחטאת בהמה, שרק המתנות המעכבות פוסלות במחשבה, כמבואר במשנה לעיל לו,ב).

לעומת זאת, בברייתא לעיל (סג,ב) נאמר: "היזה ולא מיצה – כשרה", שהמיצוי אינו מעכב. כך נאמר גם במשנה במעילה (ח ע"א): "חטאת העוף... הוזה דמה – חייבין עליה משום פיגול נותר וטמא ואין בה מעילה", זאת, בניגוד לעולת העוף, עליה נאמר שם (ט ע"א): "מיצה דמה – חייבין עליה משום פיגול נותר וטמא". אם כן, בחטאת העוף ההזאה היא הגורם המתיר את העוף לאכילה, ולא כעולה, בה המיצוי הוא המתיר; ואם די בהזאה להתיר – מוכח שהמיצוי אינו מעכב (בדומה לחטאת בהמה, שהמתנה הראשונה מתירתה מכיוון שרק היא מעכבת, כמבואר בגמ' לעיל לח,ב).

בגמ' במעילה (ח,ב-ט,א) נחלקו אמוראים בדבר: דעת רב הונא בשם רב שמיצוי אינו מעכב, וגרס במשנה שם "הוזה דמה", ופירש בהתאם לכך גם את המשנה כאן⁸. ודעת רב אדא בר אבהו בשם רב שמיצוי מעכב, וגרס במשנה שם

דס הגוף" וכו' נראה שיפרש על העולה בלבד, כפירוש בעל 'הר המוריה' הנ"ל.
9. להסברת הקשר בין הדברים ובייור דעת שאר האמוראים בסוגיה שם ראה להלן מערכה קסג.
10. כמו כן פסק הרמב"ם לעניין פיגול, שמחשבה במיצוי מפגלת (הל' פסולי המוקדשין יג,ה). לכאורה על פי זה צריך היה הרמב"ם לפסוק שהמיצוי הוא המתיר את החטאת ומוציא אותה מידי מעילה, כפי שהגמ' במעילה תולה את הדברים זה בזה. אולם בהל' מעילה (ב,ו) כתב: "חטאת העוף מועלין בה... עד שיזה דמה", והתקשה בזה בלחם משנה (הל' מע"ק ז,ז). יש שפירשו שכוונת הרמב"ם ב"יזה" למיצוי (ליקוטי הלכות מעילה שם, וראה להלן כיוצא בזה לעניין מחשבת פיגול, שהרמב"ם העתיק לשון המשנה), ויש אומרים שלדעתו המיצוי מעכב למרות שאינו מתיר, בניגוד לסוגיה במעילה (מקדש דוד סי' כח,א).
11. כך נראה גם מתוס' (סו,ב ד"ה ואלא במיצוי), המעמידים את המשנה שם כמאן דאמר שהמיצוי אינו מעכב, וראה להלן מערכה קסד.

6. מכיוון שיש מיצוי בחטאת – ברור שבהזאה לא בעינן "דמו כולו", ואם כן, אין סיבה להצריך שמעט דם יבוא מן הראש דווקא.
7. כך פירש בכסף משנה (הל' מעשה הקרבנות ז,ז), שהביא את המשנה כמקור להכרעת הרמב"ם שמיצוי מעכב. בגמ' (סו,א) הובאה דרשה לעניין דין דם הראש ודם הגוף, על פי הפסוק: "עולה הוא" (ויקרא א,ז), ומקורה בספרא בפרשת העולה (ויקרא נדבה פרק ט,ז), ומשמע שהגמ' מפרשת את המשנה על עולה בלבד (הר המוריה, הל' מע"ק שם). וכן כתבו אחרונים לדינא, שבחטאת העוף די במיצוי דם הראש (מקדש דוד סי' כח,א; גר"ז סה,ב). לשיטת הכסף משנה יש לומר, שמהגדרת המיצוי בעולה נלמד גם על החטאת.
8. דהיינו ש"אחד חטאת העוף ואחד עולת העוף... שמלקן ושמיצה את דמן" לצדדין קתני, מלקן – לחטאת ולעולה, ומיצה דמן – לעולה בלבד. את הפיסקה "מיצה דמה שלא לשמה" רב הונא יגיה כפי שהגיה במעילה (תוס' סו, ט,א ד"ה לצדדין ולהלן סו,א סוף ד"ה ור' אלעזר), ואת הפיסקה "מיצה

גדר המיצוי ויחסו להזאה

הגמ' (לז, א ונב, א) מדמה את המיצוי לשפיכת שיירי הדם בקרבנות הבהמה, על פי הכתוב: "והנשאר בדם ימצה". הגדרה זו מובנת יותר על פי השיטה שהמיצוי אינו מעכב, וכדין שיריים בעלמא¹². לדעה זו, יש אומרים שהמיצוי אינו חובה כלל, ורשאי הכהן להזות את כל הדם ולא להשאיר דם למיצוי¹³.

לפי השיטה שהמיצוי מעכב, היה מקום להחשיבו כמתנות הדם האחרונות בחטאות הפנימיות, שאף הן מעכבות. באחרונים מצאנו דיון בעניין זה, סביב השאלה האם מחשבה בשעת ההזאה או המיצוי בלבד ראוייה לפגל. קיימא לן: "אין מפגלין בחצי מתיר" (לעיל מב, א), כלומר, המחשבה בשעת עשיית עבודות הקרבן מועילה לפגל רק אם היתה בשעת עשיית כל חלקי העבודה המתירה את הקרבן להקטרה ולאכילה (וכגון בוריקת דם החטאות הפנימיות, שאינן מתפגלות אלא אם כן הכהן חשב מחשבת פיגול בשעת עשיית כל ההזאות, ולדעה ששייריהן מעכבים – אף בשעת שפיכתם). על פי זה, לכאורה לדעה שהמיצוי מעכב הרי זה "חצי מתיר", שכן ההזאה והמיצוי נצרכות להתרת אותו קרבן עצמו, ואם כן אין פיגול בחטאת העוף עד שיחשוב בין בשעת ההזאה ובין בשעת המיצוי (מנחת חינוך, מצוה קמד). ברם, במשנה כאן: "מיצה דמה שלא לשמה" משתמע שדי במחשבה בשעת המיצוי בלבד על מנת לפגל. ולשון המפרש במעילה (ח, א ד"ה קתני מיהת): "דמיצוי נמי מעכב... הואיל ומצי לפגל בו כמו בהזאה", כלומר שדי באחד מהם. לפיכך צריך לומר, שההזאה והמיצוי נחשבות כשתי עבודות נפרדות, וכל אחת מהן היא "מתיר" שלם (כעין שחיטה וקבלה), ולכן כל אחת מפגלת (ליקוטי הלכות מעילה שם; מקדש דוד סי' ז, ה)¹⁴.

לשון הרמב"ם (הל' פסולי המוקדשין יג, ד-ה): "נמצאת

למד שבארבע עבודות הזבח נפסל במחשבה... והעוף בשני דברים: במליקה, ובמיצוי הדם". משתמע שמחשבה בהזאה אינה מפגלת כלל, ולא כמפרש במעילה הנ"ל. יש שביארו שאכן המחשבה בהזאה מפגלת, ונקט הרמב"ם "מיצוי" משום שלדעתו המיצוי הוא גמר ההזאה, והדין שמיצוי מעכב פירושו שהזאה בלא מיצוי איננה הזאה¹⁵. באופן פשוט יש לומר, שהרמב"ם העתיק את לשון המשנה, וכוונתו לכל מעשה הדם (ערוך השולחן קמו, לא).

סיכום

הזאת דם החטאת נעשית מגוף העוף, ולא באצבע או בכלי. בגמ' (צב, ב) הסתפקו האם הדבר מעכב, ויש שנקטו שכן ('תוספות אחרות' על הספרא, כנראה על פי התוספתא).

בשעת ההזאה יש לאחוז בגוף העוף, וראש העוף עודנו מחובר לו. נחלקו ראשונים האם צריך לאחוז גם בראשו, כדי שלא ישמט (רו"ה), או שדי באחיזת גופו (רש"י בחולין וראב"ד). עוד נחלקו האם דם הראש כשר להזאה (רו"ה), או לא, כי אינו נחשב "דם הנפש" (ראב"ד).

לאחר ההזאה יש למצות את דם החטאת. נחלקו תנאים ואמוראים האם המיצוי מעכב, וכן נחלקו ראשונים להלכה (הרמב"ם – מעכב; ראב"ד סמ"ג ורא"ש – אינו מעכב). לדעה שאיננו מעכב – גדרו כשפיכת שייריים, והמחשבה בשעת המיצוי אינה מפגלת. לדעה שהוא מעכב – המחשבה בו מפגלת. יש אומרים שהוא כ"חצי מתיר", ואין פיגול בחטאת העוף עד שיחשוב גם בהזאה וגם במיצוי (מנחת חינוך), ויש אומרים שאלו שתי עבודות נפרדות, ומחשבה באחת מהן מפגלת (ליקוטי הלכות ומקדש דוד, על פי המפרש במעילה). יש מי שחידש, שדי במיצוי מדם הראש ללא דם הגוף, בניגוד לעולה (מקדש דוד).

מערכה קס. מיצוי הדם – כיצד? (סד, ב)

החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח (ויקרא ה, ט). בעולת העוף, לעומת זאת, קבעה

מתן הדם בחטאת העוף נעשה בשני שלבים: תחילה הזאה, ולאחר מכן מיצוי, ככתוב: "והזה מדם

לדעה שהם מעכבים, וראוי להחשיבו כהמשך להזאה. בליקוטי הלכות – מגמרא, שכן ביומא כד, ב ותוס' ישנים ד"ה והמזה מבואר שזר המזה בחטאת העוף חייב מיתה, גם לדעה שהמיצוי מעכב, ומכאן שההזאה והמיצוי נחשבות כעבודה אחת, שאם לא כן – הרי זו "עבודה שיש אחריה עבודה", שהזר פטור עליה. על כך יש להשיב, שגם אם ההזאה והמיצוי נחשבות כשתי עבודות ראוי להחשיב את ההזאה כ"עבודה שאין אחריה עבודה", מפני שבדם שאותו הוא מזה אין עבודה נוספת (עיי' תוס' ישנים עמ' א שם ד"ה לאתווי).

15. אבן האזל (הל' ביאת המקדש ט, ג) וספר 'תפארת משה' ח"א סי' א, עמ' 22. מחברים אלה הולכים לשיטתם (ראה במערכה הבאה הערה 13), שלרמב"ם המיצוי איננו פעולה בפני עצמה, אלא נזילת הדם המזוה. באבן האזל סובר, שמחשבה בשעת המיצוי עצמו אינה מפגלת, מפני שאין בו מעשה, וכוונת הרמב"ם להזאה, שהיא עבודת המיצוי.

12. כך מבואר בתוס' ישנים ביומא (כד, ב ד"ה והמזה) ובריטב"א שם, שלדעה שמיצוי אינו מעכב – זר הממזה פטור, כדין שיריים, שאין חייבים עליהם משום זרות (לעיל לח, ב). בקרן אורה (לח, ב) חידש בדעת הרמב"ם, שלמרות שהמיצוי מעכב – גדרו כשיריים לעניין זה.

13. כך שיטת רש"י (סה, ב ד"ה ר"א בר"ש) בדעת רב חסדא אליבא דר' אלעזר בר' שמעון: "ר"א בר"ש סבר לא מעכב – הילכך אם רצה להבדיל יבדיל ולא ימצה" (אך יש חולקים בדבר, ראה להלן מערכה קסג), וכן כתב בקרן אורה (מעילה ח, ב). הדברים מתאימים לשיטה שבכל הקרבנות אין חובה לעשות שפיכת שייריים (עיי' מערכה צב).

14. שני האחרונים הללו נשארו בצריך עיון' בנקודה זו: במקדש דוד – מצד הסברה, שנראה שהמיצוי, אפילו לדעה שהוא מעכב, הרי זה כשיריים הפנימיים